

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 85/2012-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverenom zasadnutí senátu 15. februára 2012 predbežne prerokoval návrh MUDr. P. P., Z., MUDr. Z. N., B., MUDr. D. M., S., zastúpených advokátom JUDr. J. D., DrSc., B., MUDr. J. K., P., MUDr. Š. M., Z., MUDr. M. S., N., MUDr. M. C., P., MUDr. M. B., P., MUDr. S. S., P., a MUDr. K. Š., P., vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 18 ods. 1 a 2, čl. 37 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 119 písm. n) v spojení s čl. 115 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 1 a čl. 5 ods. 3 písm. b) a písm. k) ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov, ako aj práva zákazu nútenej práce podľa čl. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom vlády Slovenskej republiky a naň nadväzujúcim uznesením Bezpečnostnej rady obvodu Prešov č. 1 z 29. novembra 2011 udeľujúcim poverenie pre riaditeľa Fakultnej nemocnice s poliklinikou J. A. Reimana Prešov MUDr. Ľ. J. na vykonávanie príkazu na pracovnú povinnosť voči zamestnancom Fakultnej nemocnice s poliklinikou J. A. Reimana Prešov a príkazmi jej riaditeľa na „*Pracovnú pohotovosť*“ č. 90/2011, č. 147/2011, č. 61/2011, č. 65/2011, č. 91/2011, č. 40/2011 a č. 63/2011, ďalej uznesením Bezpečnostnej rady obvodu Bratislava č. ObÚ-BA-CO3-2011/26081/07 z 29. novembra 2011 udeľujúcim poverenie pre riaditeľa Univerzitnej nemocnice Bratislava MUDr. M. B. na vykonávanie príkazu na pracovnú povinnosť voči zamestnancom Univerzitnej nemocnice Bratislava a príkazom jej riaditeľa č. 27/2011 na „*Vykonanie pracovnej povinnosti pre zamestnancov UNB*“ nasledovaného „*Pokynom na plnenie pracovnej povinnosti*“ z 1. decembra 2011

adresovaného MUDr. Z. N. a MUDr. D. M. a napokon uznesením Bezpečnostnej rady obvodu Trnava č. 119 z 29. novembra 2011 udeľujúcim poverenie pre riaditeľa Fakultnej nemocnice Trnava MUDr. G. P. na vykonávanie príkazu na pracovnú povinnosť voči zamestnancom Fakultnej nemocnice Trnava a príkazom jej riaditeľa na „Pracovnú pohotovosť“ č. 6023/2011 z 29. novembra 2011 za účasti vlády Slovenskej republiky, Bezpečnostných rád obvodu Bratislava, Prešov a Trnava a riaditeľov Univerzitnej nemocnice Bratislava, Fakultnej nemocnice s poliklinikou J. A. Reimana Prešov a Fakultnej nemocnice Trnava a takto

r o z h o d o l :

1. Návrh MUDr. J. K. vedený pod sp. zn. Rvp 192/2012, návrh MUDr. Š. M. vedený pod sp. zn. Rvp 193/2012, návrh MUDr. M. S. vedený pod sp. zn. Rvp 194/2012, návrh MUDr. M. C. vedený pod sp. zn. Rvp 195/2012, návrh MUDr. M. B. vedený pod sp. zn. Rvp 196/2012, návrh MUDr. S. S. vedený pod sp. zn. Rvp 197/2012, návrh MUDr. K. Š. vedený pod sp. zn. Rvp 198/2012, návrh MUDr. Z. N. vedený pod sp. zn. Rvp 200/2012, návrh MUDr. P. P. vedený pod sp. zn. Rvp 201/2012 a návrh MUDr. D. M. vedený pod sp. zn. Rvp 202/2012 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 192/2012.

2. Návrhy MUDr. J. K., MUDr. Š. M., MUDr. M. S., MUDr. M. C., MUDr. M. B., MUDr. S. S., MUDr. K. Š., MUDr. Z. N., MUDr. P. P. a MUDr. D. M. o d m i e t a ako podané zjavne neoprávnenými osobami.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 30. januára 2012 doručené návrhy MUDr. J. K., MUDr. Š. M., MUDr. M. S., MUDr. M. C., MUDr. M.

B., MUDr. S. S., MUDr. K. Š., MUDr. Z. N., MUDr. P. P. a MUDr. D. M. (ďalej len „navrhovatelia“, resp. v citovanom texte len „sťažovatelia“) označené ako „*Sťažnosť podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky*“, ktorými sa domáhali vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 18 ods. 1 a 2, čl. 37 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 119 písm. n) v spojení s čl. 115 ods. 3 ústavy a čl. 5 ods. 1 a čl. 5 ods. 3 písm. b) a písm. k) ústavného zákona č. 227/2002 Z. z. o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavný zákon“), ako aj práva zákazu nútenej práce podľa čl. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) a naň nadväzujúcimi uzneseniami bezpečnostných rád obvodu Prešov, Bratislava a Trnava udeľujúcimi poverenie pre riaditeľov Univerzitnej nemocnice Bratislava, Fakultnej nemocnice s poliklinikou J. A. Reimana Prešov a Fakultnej nemocnice Trnava na vykonávanie príkazu na pracovnú povinnosť voči zamestnancom – navrhovateľom [pokiaľ ide o jednotlivé príkazy, pozri záhlavie tohto rozhodnutia (spolu ďalej aj „napadnuté rozhodnutie o vyhlásení núdzového stavu a naň nadväzujúce ďalšie rozhodnutia“)].

2. Z podaní doručených ústavnému súdu vyplýva, že vláda svojím uznesením č. 752 z 28. novembra 2011 rozhodla o vyhlásení núdzového stavu týkajúceho sa poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v územnej pôsobnosti určených obvodných úradov, ako miestnych orgánov štátnej správy. V okolnostiach ústavným súdom preskúmaných podaní navrhovateľov išlo o Obvodný úrad Bratislava pre územný obvod Bratislava I až V a tam sa nachádzajúceho poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, t. j. Univerzitnú nemocnicu Bratislava, Obvodný úrad Prešov pre územný obvod Prešov a tam sa nachádzajúceho poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, t. j. Fakultnú nemocnicu s poliklinikou J. A. Reimana Prešov, a Obvodný úrad Trnava pre územný obvod Trnava a tam sa nachádzajúceho poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, t. j. Fakultnú nemocnicu Trnava. V intenciách uznesenia vlády č. 752 z 28. novembra 2011 rozhodli bezpečnostné rady uvedených obvodných úradov na svojich mimoriadnych zasadnutiach o podmienkach výkonu predmetného uznesenia vlády, v rámci ktorých udelili poverenia riaditeľom Fakultnej nemocnice s poliklinikou J. A. Reimana Prešov, Univerzitnej nemocnice

Bratislava a Fakultnej nemocnice Trnava na výkon pracovnej povinnosti na zabezpečenie výkonu akútnej a neodkladnej zdravotnej starostlivosti v už uvedených zdravotníckych zariadeniach vo vzťahu ku konkrétnym osobám, v okolnostiach veci jednotlivým navrhovateľov, a to prostredníctvom písomných príkazov na plnenie pracovnej povinnosti. Na podklade týchto písomných príkazov boli navrhovatelia povinní nastúpiť na poskytnutie akútnej a neodkladnej zdravotnej starostlivosti do uvedených zdravotníckych zariadení. K napadnutému rozhodnutiu o vyhlásení núdzového stavu a naň nadväzujúcim ďalším rozhodnutiam navrhovatelia uviedli: *„Subjekty verejnej moci v súvislosti s núdzovým stavom, ktorý vláda SR vyhlásila... postupovali spôsobom, aký možno prirovnať k plneniu rozkazu... od vyššej zložky verejnej moci smerom nadol rozpisovali uznesenie vlády SR voči zdravotníckym pracovníkom dotknutým uznesením vlády... Bezduché plnenie rozkazu nemusí zbaviť orgán verejnej moci zodpovednosti za porušenie ústavy v čase vojny alebo vojnového stavu. Tým menej zbavuje zodpovednosti za porušenie ústavy počas núdzového stavu, ktorý sa právnou úpravou odlišuje od ďalších foriem obmedzovania demokratickej formy vlády predpokladaných ústavným zákonom č. 227/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov.“*

3. Navrhovatelia zhodne po opísaní skutkového stavu a odôvodnení procesných podmienok konania, poukazujúc na právnu podstatu namietaných porušení ústavy, dohovoru a ústavného zákona, uviedli z ich pohľadu ústavne konformný výklad tak samotného inštitútu vyhlásenia núdzového stavu, ako aj podmienok, za ktorých môže byť núdzový stav vyhlásený. K nastolenej právnej situácii *inter alia* dôvodili, že *„Na začiatku interpretácie a aplikácie úpravy núdzového stavu ustanovenej v ústavnom zákone s ústavou stojí čl. 1 ods. 1 Ústavy SR, podľa ktorého Slovenská republika je demokratický a právny štát. Z podstaty demokratického štátu možno vyvodit' existenciu implikovanej podmienky pre vznik právomoci vyhlásiť núdzový stav. Za implikovanú podmienku možno označiť požiadavku, aby vláda začala uvažovať o obmedzení demokratickej formy vyhlásením núdzového stavu jedine vtedy, ak dôvodne možno očakávať, že vyhlásením núdzového stavu sa vytvoria účinné predpoklady pre odvrátenie hroziacej udalosti, alebo pre odstránenie jej následkov. ... účelom jeho úpravy (núdzového stavu, pozn.) je vytvorenie právneho základu pre riešenie situácií spojených s dianím inej povahy, než je zabezpečenie dostupnosti*

zdravotnej starostlivosti z dôvodu hromadných výpovedí podaných lekármi.“. V ďalšej svojej argumentácii navrhovateľa poukazovali na skutočnosť, že „Všetky základné práva, ktoré ústavný zákon č. 227/2002 Z. z. dovoľuje obmedziť počas núdzového stavu, možno obmedziť jedine za predpokladu, že vláda SR svoju právomoc vyhlásiť núdzový stav uplatnila v súlade s Ústavou SR, vtedy, keď sa skutočne splnili všetky podmienky vyhlásenia núdzového stavu určené ústavným zákonom... Ak kumulatívne podmienky ústavného zákona uvedené v taxatívnom výpočte nie sú splnené a vláda SR napriek tomu vyhlási núdzový stav, ide o nesprávny úradný postup zakladajúci právo na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom... Súbežne, aj bez vzniku škody, môže podľa okolností prípadu dôjsť k porušeniu základných práv a slobôd. S najvyššou mierou pravdepodobnosti môže dôjsť k porušeniu zákazu nútenej alebo povinnej práce.“. V závere svojej argumentácie navrhovateľa namietali porušenie svojich označených základných práv (pozri bod 1) v spojení „s čl. 115 ods. 3 Ústavy... a súbežne s čl. 5 ods. 1 a čl. 5 ods. 3 písm. b) a písm. k) ústavného zákona“ napadnutými rozhodnutiami o vyhlásení núdzového stavu a naň nadväzujúcimi ďalšími rozhodnutiami.

4. Navrhovateľa navrhli, aby ústavný súd prijal návrh na ďalšie konanie a po jeho prerokovaní aby vyslovil porušenie v bode 1 označených práv vyplývajúcich z ústavy, ústavného zákona a dohovoru, a to napadnutým rozhodnutím o vyhlásení núdzového stavu a naň nadväzujúcimi ďalšími rozhodnutiami, a priznal im náhradu trov konania (v prípadoch, keď boli navrhovateľa zastúpení advokátom, pozn.).

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez

prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak [§ 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)]. Návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

II.A

K spoločnému prerokovaniu vecí

6. Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“). V zmysle § 112 ods. 1 OSP v záujme hospodárnosti konania môže súd spojiť na spoločné konanie vecí, ktoré sa uňho začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých účastníkov. Zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, avšak v súlade s citovaným § 31a zákona o ústavnom súde možno v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane § 112 ods. 1 OSP.

7. S prihliadnutím na obsah sťažností vedených ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 192/2012, sp. zn. Rvp 193/2012, sp. zn. Rvp 194/2012, sp. zn. Rvp 195/2012, sp. zn. Rvp 196/2012, sp. zn. Rvp 197/2012, sp. zn. Rvp 198/2012, sp. zn. Rvp 200/2012, sp. zn. Rvp 201/2012 a sp. zn. Rvp 202/2012 a z tohto obsahu vyplývajúcu právnu a skutkovú totožnosť uvedených sťažností rozhodol ústavný súd uplatniac citované právne normy tak, ako to je uvedené v bode I výroku tohto uznesenia.

II.B

8. Navrhovatelia interpretujú právomoc ústavného súdu prerokovať a rozhodnúť o ich podaných návrhoch (resp. z pohľadu sťažovateľov sťažností podľa čl. 127 ústavy, pozn.) v tom smere, že „*S podstatou a účelom materiálneho právneho štátu nezlučiteľný je faktický stav, ktorého podstata spočíva v tom, že orgán štátu vydá príkaz obmedzujúci základné právo alebo slobodu v nesúlade s ústavou alebo s ústavným zákonom a po vydaní takého príkazu neexistuje iný orgán štátu s právomocou preskúmať vydaný príkaz a rozhodnúť, či príkaz zasiahol do sféry ochrany jednotlivca zaručenej základným právom v súlade s ústavou, alebo či ide o príkaz odporujúci ústave.*

Ústavný súd SR ako jediný orgán ochrany ústavnosti v Slovenskej republike má právomoc preskúmať, či sa počas núdzového stavu neporušujú základné práva a slobody, ak fyzická osoba alebo právnická osoba namietne porušenie svojho základného práva alebo slobody v dôsledku zavedenia alebo trvania núdzového stavu a ak sťažovateľ splní zákonom ustanovené podmienky formy a náležitosti návrhu, ako aj ostatné podmienky, ktoré sťažovateľ musí splniť pri podaní ústavnej sťažnosti.“.

9. V rámci predbežného prerokovania návrhu ústavný súd dospel k záveru, že navrhovatelia ako fyzické osoby *de lege lata* nedisponujú procesnoprávnym oprávnením namietat' rozpor napadnutého rozhodnutia o vyhlásení núdzového stavu a naň nadväzujúcich ďalších rozhodnutí s ústavou, ústavným zákonom a dohovorom (pozri bod 3 a 4).

10. Podľa čl. 129 ods. 6 ústavy ústavný súd rozhoduje o tom, či rozhodnutie o vyhlásení výnimočného stavu alebo núdzového stavu a na toto rozhodnutie nadväzujúce ďalšie rozhodnutia boli vydané v súlade s ústavou alebo s ústavným zákonom. Podľa čl. 130 ods. 2 ústavy zákon ustanoví, kto má právo podať návrh na začatie konania podľa čl. 129.

11. Podľa § 74a ods. 2 a 3 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania o súlade rozhodnutia o vyhlásení núdzového stavu a ďalších rozhodnutí nadväzujúcich na toto rozhodnutie sú oprávnené podať osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) a b). Účastníci konania sú navrhovateľ a prezident Slovenskej republiky. Podľa § 18 ods. 1 zákona

o ústavnom súde ústavný súd začne konanie, ak návrh podá najmenej pätina poslancov Národnej rady Slovenskej republiky [písm. a)], prezident Slovenskej republiky [písm. b)]...

12. Ústavný súd na základe uvedených zistení už pri predbežnom prerokovaní návrhov navrhovateľov bol nútený konštatovať, že títo ako fyzické osoby nie sú osobami oprávnenými podľa § 74a ods. 2 zákona o ústavnom súde (pozri bod 11) podať návrh na začatie konania o ne/súlade rozhodnutia o vyhlásení núdzového stavu a ďalších rozhodnutí nadväzujúcich na toto rozhodnutie s označenými článkami ústavy, ústavného zákona a dohovoru, a preto návrh v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako návrh podaný zjavne neoprávnenou osobou (podobne I. ÚS 21/2012).

13. Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že v súvislosti s vyhlásením núdzového stavu (v okolnostiach danej veci napadnutými rozhodnutiami o vyhlásení núdzového stavu a naň nadväzujúcimi ďalšími rozhodnutiami) bolo podľa ústavného zákona prípustné uložiť pracovnú povinnosť, ako aj zakázať uplatnenie práva na štrajk [pozri čl. 5 ods. 3 písm. b) a k) ústavného zákona], a preto v tomto ohľade niet ani žiadnej príčinnej súvislosti medzi navrhovateľmi označeným porušením príslušných článkov ústavy a dohovoru a napadnutým rozhodnutím o vyhlásení núdzového stavu a naň nadväzujúcimi ďalšími rozhodnutiami.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. februára 2012